

Kosztolányi Dezső:Édes Anna

Szerző dezs

Kötelező olvasmány,rövid összefoglaló elemzése

Kosztolányi
Dezső
Édes
Anna
1926

Szereplők:

Kun Béla,
népbiztos
Patz Károly
József, adóhivatalnok
Vizy Kornél, miniszteri
jogtanácsos, később
helyettes államtitkár
Katica, Vizyék
korábbi cselédje
Ficsor, házmester
Vizyné Angyal
Angéla
Druma Szilárd,
ügyvéd
Drumáné
Etel, Moviszterék
cselédje
Moviszter Miklós, orvos
Kulhanek Stefánia,
Drumáék cselédje
Ficsorné
Cifkáné,
Bartosné sógora
Bartos, szemlész
Édes Anna,
cseléd
Bartos András,
Bartosék egyik fia
Moviszterné
Tatár Gábor,
tanácsnok
Viatorisz, fűszeres
Tatárné
Patikárius
János, banktisztviselő, később
szénkereskedő

Elekes József,
banktisztviselő
Tatár Ilonka,
Tatárék egyik lánya
Tatár Margitka,
Tatárék másik lánya
Báthory
Árpád, kéményseprő
Töttösi
Dániel, banktisztviselő
Indali István,
banktisztviselő
Gallovich, banktisztviselő
Piskeli
Józsefné Ilona, utcalány
Szűcs Antal, rendőr őrmester
Patikárius Ferenc,
földbirtokos
Vizy Etelka, cigarettaárus
Édes István,
földműves
Wildné
Kosztolányi Dezső,
hírlapíró

Történet:

Kun Béla elrepül
1919.
július 31-ét írtak. A
proletárdiktatúra megbukott. A
népbiztos, Kun Béla ékszerekkel
és süteményekkel
jól megrakott repülőgépén

menekült az országból.

A
 méltóságos úr, az
 elvtárs és a
 méltóságos asszony
 Krisztinavárosban,
 az Attila utca
 238. számú házban Víz
 Kornél miniszteri jogtanácsos boldogan olvasta a
 legfrissebb híreket. Már
 régóta várta a
 vörösök bukását.
 Katicát, a cselédjüket
 hívatta, hogy reteszelve el az ablakokat. Közben
 Ficsor házmester érkezett,
 akiről köztudott, hogy nagy kommunista. Most persze igyekezett
 Vízék kedvében
 járni, azért jött, hogy
 megjavítsa régen elromlott csengőjüket.
 A szerelés
 alatt belépett Vizyné, aki első
 felindulásában el akarta zavarni a kelletlen
 vendéget, de az olyan ajánlattal állt
 elő, amit még ő sem volt képes
 visszautasítani: beajánlta
 unokahúgát cselédnek. Az asszony
 amúgy is
 elégedetlen volt már Katicával,
 így kapva kapott az alkalmon.

Fanyar vacsora
 Időközben
 Katica (újból)
 elszökött hazulról, ezért
 Vizyné kénytelen volt maga
 elkészíteni szegényes
 vacsorájukat. Az étkezésnél
 folyamatosan sopánkodott férjének
 eddigi cselédjeik
 lustaságáról és
 megbízhatatlanságáról.
 Irigyelte a ház többi
 lakóját: Drumát, a
 fiatal ügyvédet és Movisztert, a beteges
 orvost, akiknek szerinte olyan jó
 szolgálóik vannak. Mesélt az
 új lányról is, de Víz nem figyelt
 oda. Őt most
 nem lehetett kizökkenteni
 boldogságából, fejében csak
 a politikai
 változások és a régi
 forradalmi
 megmozdulások emlékei kavargtak.

Különböző
 izgalmak
 Másnap
 reggel Vizyné kilenckor
 kelt. Legnagyobb meglepetésére azonban
 nem talált otthon senkit. Férje korán
 elment, az asszony tisztában volt vele, hogy megcsalja őt,
 de emiatt már nem
 idegeskedett. Nagy nehezen azon is túltette

magát, hogy egyetlen lányát,
 Piroskát hat évesen elvitte a vörheny.
 De hol van Katica? A lány csak tíz
 órakor érkezett, egész
 éjszaka barátjával, Hack Lajos
 hajóslegénnyel mulatott.
 Ezt látva Vizyné visszavonhatatlan
 döntésre szánta el magát:
 véglegesen
 felmondott a cselédnek. Közeledett a
 búcsú napja, de Ficsor még mindig csak
 ígérette az új lány
 jöttét. Vizyné
 elkeseredésében felkeresett egy
 ferencvárosi cselédszerzőt, azonban
 rögtön visszarettent, mikor tapasztalta a
 felhozatal minőségét.

Minisztérium és

misztérium

Vizy

nem sokat törődött a
 cselédek körüli hercehurcával.
 Neki sokkal fontosabb feladata volt a
 minisztériumban: fel kellett elevenítenie
 régi érdekkapcsolatait. Egyszer azért
 feleségével együtt elment
 Ficsorékhoz, s megfenyegette a házmestert, ha nem
 hozza el nekik a lányt, rendőri
 beavatkozásért folyamodik. Budapest
 felszabadítása nem teljesen úgy
 sikerült, ahogy Vizyék
 várták: a románok
 megszállták a fővárost. Egy nap
 Vizyné már nem bírta
 tovább, úgy határozott,
 megnézi majdani cselédjüket. Elment
 Bartosékhoz, a lány akkori
 gazdájához, ahol
 az udvarban elbújva megleste a cselédet, akivel
 első látásra nagyon meg volt
 elégedve.

Anna

Augusztus

14-én aztán beállított

Ficsor a beajánlott cseléddel. Anna (mert hogy

így hívták) 19 éves,

középmagas,

vékony testalkatú, barnásszőke

hajú, kék szemű, félénk,

visszahúzódó lány volt.

Amíg Ficsor ott volt, ő válaszolgatott a

lányhoz feltett kérdésekre. Ezalatt

Vizyné elkérte Anna

celédkönyvét, melyben elolvashatta

korábbi gazdái róla

alkotott véleményét. Bár

idegesítette félszeg viselkedése,

Vizynének mégis

megettetszett a lány. Kérte, hozzák fel

Anna batyuját, mely csupán

néhány

személyes holmit tartalmazott. Közben

megérkezett Katica, akit Vizyné gyorsan

elbocsátott, mert nem akarta, hogy megfertőzze
jellemével utódját. Ezután
a
házmester távozott, az asszony pedig megmutatta
Annának kvártélyát, melyet
Katicáéhoz hasonlóan a
konyhában rendezett be. Adott neki némi
vacsorát, és
távozott.

Új seprő jól
seper?
Anna
azonban nem bírt enni a
kapott ételből, mert azt áthatta a
zongorában tartott kámför szaga.
Körülnézett
szegényes hajlékán,
imádkozott, majd lefeküdt aludni. Reggel nagyon
korán, fél
öt körül kelt, így amikor
Vizyék is felébredtek, csodálkozva
látták, hogy a
lakás már ki van takarítva,
és reggelihez van terítve. Nem akartak
elhamarkodott kijelentéseket tenni, de később be
kellett látniuk, hogy Anna
valóban olyan törekvő és szorgalmas,
mint hallották róla. Csupán egyszer
történt egy kisebb baleset, mikor a lány
összetört egy kis babatükröt. Igaz,
erre Vizyné nagyon meg is haragudott, tudniillik az
ominózus tárgy egykor
kislányáé
volt. A dorgálást hallva Anna leszaladt
Ficsorékhoz, s közölte, ő nem marad itt
tovább, mert nem tudja megszokni ezt a házat, de
nagybátyja lebeszélte erről az
elhamarkodott lépésről.

A tünemény
A
rendszerváltás után
lehetővé
vált, hogy Vizyék visszarendezték
lakásukat a diktatúra előtti
állapotokba. Ez
annyiból állt, hogy Vizyné Anna
segítségével szinte az összes
bútort más helyre
állította, aminek köszönhetően
rég, eldugott s már-már elfeledett
használati
tárgyak kerültek elő. Végül
még egy dolgot szeretett volna tudni. Csapdákat
állított Annának, de az ő
becsületén nem esett folt, így
Vizyné meggyőződhetett
róla, hogy a lány nem lop.

Vita a
piskótáról, az irgalomról
és az egyenlőségről
Mikor
végeztek a

nagytakarítással, amolyan második házavatót tartottak, melyre meghívták az összes lakót. Eljöttek Drumáék, Moviszterék és Vizy úr tanácsos barátja, Tatár Gábor is családjával. Vizyné büszkén mesélt nekik Annáról, gyakorlatilag hiba nélkülinek tüntette fel. Mikor megkínálta piskótával, Anna visszautasította, mondván nem szereti a piskótát. Vizyné szemében ez is jó tulajdonság volt, de Moviszter felvilágosította, hogy a lány csak azért nem kér piskótát, mert tudja, többet úgy sem ehetne belőle. Ezt követően még sokat vitáztak a szolga-úr kapcsolat milyenségéről és helyességéről.

Legenda

Anna továbbra is szorgalmasan dolgozott. Nem volt torkos, nem igényelt pénzt, nem tartott szeretőket. Egyetlen szenvedélye a munka volt. Még a házat is csak Vizyné kifejezett kérésére hagyta el. Ekkor, kimenője idején felkereste volt gazdája, Bartosék házáat. Már mindenféle híre ment, mindenki róla beszélt, s mikor az emberek találkozottak vele az utcán, mindig megfordultak utána, és megcsodálták.

Jancsi úrfi

Egy szeptemberi reggelen, az előzetes várakozáshoz képest három nappal később megérkezett Patikárius Jancsi, Vizyné unokaöccse. A fiút kezdetben katonai iskolákba járatták, de apja bátyja halála után kivette, és polgári pályára szánta. Vizy megígérte, segít a fiúnak munkát szerezni egy pesti bankban. Mikor Vizyék meglátták, rögtön meggyőződhetek róla, hogy 21 éves kora ellenére még egyáltalán nem komolyodott meg. Hebrencs természetének azonban nagyon jót tett a hivatali munka, valamivel komolyabbá vált. A bankban találkozott régen nem látott jó barátjával, Elekes Józsiával, akivel aztán szívesen töltötték együtt

szabadidejüket. Ők ketten
ideált is választottak maguknak,
udvarlásuk tárgya a két
Tatár-lány: Ilonka és
Margitka lett. Október elején Vizyékét
rokonaik Egerbe hívták szüretelni.
Jancsi kikísérte őket a pályaudvarra,
és elbúcsúzott tőlük.

Vad éjszaka
Bár
eredetileg munkába készült,
mégis eluralkodott rajta a vágy, hogy
kihasználja egyedüllétét,
és
megkönyékezze Annát. Ezért
rögtön hazament, s megebédelt. Az
udvarlásban elég
tehetségtelen volt, így délben
elszalasztotta az alkalmat. Mivel azonban a bankba
menni sem volt kedve, inkább betegnek tette
magát. Este azonban már nem
bírt tovább türtöztetni
magát. Miután Anna lefeküdt,
belopódzott a konyhába, s
a lány mellé heveredett. Anna kezdetben
tiltakozott, de aztán magával ragadta a
szenvedély.

Szerelem
A
következő négy nap a szerelem
mámorában telt. Jancsi fordított
sorrendben járta be az udvarlás
útját. Miután
teljesen megkapta a lányt a második napon a
száját, a harmadik napon a kezét
csókolgatta, az utolsó nap pedig már
magázta. Végül elhívta
barátját, Józsit,
akinek mindenáron el akarta újságot
az eseményeket, de csak annyit vallt be,
hogy egy Marianne nevű előkelő színésznővel
jár. Józsi azonban nem ismerte fel
a fiktív hírességben Annát.

Valami nagyon keserű
Másnap
megérkeztek Vizyék, akik a
történet ellenére otthon mindent
rendben találtak. Ezután Jancsi került
Anna
társaságát, de a lány
egyszer odalépett hozzá, s csak annyit
közölt vele:
szégyen. Az úrfi rögtön
megértette, miről van szó.
Végül egy nőgyógyász
barátjától szerzett valamilyen port, s
megkérte Annát, vegye be. Bár
kezdetben
nagyon rosszul lett tőle: előbb a látása, majd a
hallása ment el, végül
szerencsésen elmúlt a baj. Mikor aztán
Jancsi számára egyre kínosabb lett az

ottlakás, elhatározta, hogy
elköltözik. Talált is magának
új otthont, ahova
Anna vitte utána cuccait. A fiú egy
zacskó gesztenyével hálálta
meg
kedvességét, s a lány ekkor
döbrent rá, hogy Jancsi nem haragszik rá.

Tél
Anna
jókedvű volt, még énekelt is
néha. Egyszer azonban csúnyán
elvágta az ujját. Moviszter
meggyógyította.
Ezalatt összebarátkozott Etellel és
Stefivel, Moviszterék és
Drumáék
cselédjeivel. Közben
beköszöntött a tél, egyre
hidegebb lett. Vízék kályháival
rengeteg baj volt. Egyszer átjött
Báthory Árpád, a szomszéd
házban lakó
kéményseprő, aki rendbe tette a
rakoncátlankodó masinákat.
Aztán a férfi máskor
is beköszönt, s arra panaszkodott, hogy
felesége halála óta nincs asszony a
háznál, aki nevelné 14 éves
lányát. Anna ez ügyben
gondolkodási időt kért. Karácsonyra
Vízék megajándékozták
egymást. Anna Katica korábbi
lélekmelegítőjét kapta.

Anyag, szellem, lélek
Január
6-án, egy politikai
vacsoráról hazajövet Vízék
lakásukban találták
Báthoryt. Ekkor tudták meg,
hogy a kéményseprő megkérte a
lány kezét. Nem sokkal ezután Anna
egyszer csak
minden kertelés nélkül
közölte, hogy felmond, mert
feleségül megy Báthoryhoz.
Vizyné kétségbeesett. Mindent
bevetett, hisztérikus rohamokat produkált,
betegnek tette magát, csak hogy Anna
megmásítsa
döntését. Végül a
lelki
terror eredményre vezetett: a lány
megtört, s maradt.

Farsang
Februárban
Józsi levelet kapott
Jancsiról, mely barátja
halálhírét tudatta. Csak
később jött rá, hogy a levelet
maga Jancsi küldte, s az tulajdonképpen egy
meghívó törzshelyükre, a Club

des
Parisiens-ba. Az álarcsobál előtt Jancsi - nőnek
öltözve - még szüleit is
meglátogatta, majd a klubba hajtatott. A farsang nem
sikerült túl jól, a
meghívottak közül sokan nem
jöttek el, nem figyeltek
különösebben rá,
ráadásul
az ünnepség egy csomó pénzbe
került. Távozóban a városban
Jancsi utcalányokkal
találkozott, s hagyta, hogy egyikük be is
csalogassa szobájába.

A réműlet
Hosszú
várakozás után Vizi
Kornélt helyettes
államtitkárrá
léptették elő. A nagy esemény
tiszteletére
Vizyék úgy határoztak,
estélyt adnak, amelyre meghívják
minden jóttevőjüket.
Erre az alkalomra az egész házat
átalakították, Ficsorék,
Moviszterék és
Drumáék szívesen
segédkeztek cselédjeikkel együtt. A
multság nagyon jól
sikerült, a vendégek hajnali háromkor
hagyták el az épületet.
Vizyné annyira
fáradt volt, hogy azonnal ágytak esett, de előbb
meghagyta Annának, hogy ő is
feküdjön le, majd reggel kitakarít. A
lány azonban másként cselekedett.
Elkezdett enni, majd előkerítette a konyhakést, s
belopódzott gazdái
hálószobájába.
Leült Vizyné ágyára, majd
mikor az asszony felocsúdott, egy
gyors mozdulattal szíven szúrta.
Kiáltására férje is
felébredt, s mindenre
elszántan vetette magát Annára.
Hosszú dulakodás kezdődött,
végül a lány több
késszúrással végzett vele.
Mikor Anna belátta tettét, lerogyott a heverőre,
és
elaludt. Délután kettőig senki sem figyelt fel a
szokatlan némaságra, akkor
viszont már rendőrt hívtak. Szűcs Antal őrmester
vezetésével feltörték az
ajtót. A lakásban Annát
találták, a
hálószobában pedig két
vérbe fagyott holttest
hevert. A lány rögtön beismerte
bűnösségét, bár azt nem tudta
megmondani, miért
is tette azt. Annát
elszállították, majd kis idő

múlva Ficsorékat is, mert
bűnrészesség gyanúja lépett
fel. Az egész ház a
történekről beszélt. Még
Katica is megjelent, jó cselédhez illően
visszajött megsíratni régi gazdáit.

Miért...?

A
börtönben Anna beismert
mindent. Az ügyet igyekeztek a lehető legnagyobb gonddal
tisztázni, mivel
időközben felmerültek esetleges politikai
indíttatások is. A
tárgyalásra, amit
novemberben tartottak, hivatalból rendeltek a
lány mellé
védőügyvédet. Az,
mivel ez volt első komoly tárgyalása,
rendkívül körültekintően
készült fel az
esetből. Először Annával nagy nehezen, a
bíró
segítségével nyilvánosan is
elmondatták a történeteket, majd a
vádirat felolvasása után
következtek a tanúk.
Druma Szilárd mélyen
elítélte Anna cselekedetét, s nem
zárta ki az összeesküvés
lehetőségét sem. Szűcs Antal helyszíni
tapasztalatait ismertette, majd
Moviszterné következett, aki
rendkívül csodálkozott a
történeken. Ficsorék,
hogy magukat védjék, minden rosszat
összehordtak Annáról. (Sikeresen, őket
ugyanis felmentették.) Egyedül Moviszter
Miklós volt, aki Vizyékét hibáztatta,
szerinte durván, embertelenül bántak a
lánnyal, s ez vezetett a tragédiához.
Etel és Stefi dicsérték
Annát és gazdáikat is. A
tényleges vitát az ügyvéd
igencsak hosszúra nyúlt
védőbeszéde zárta.
Háromnegyed óra múlva
megszületett
az ítélet: Édes Annát
bűnösnek találták, és 15
évi fegyházbüntetésre
ítélték.
Ennek végrehajtására a
márianosztrai fegyintézetben került sor.

Párbeszéd egy
zöld kerítéses ház előtt
Epilógus.
1922-et írtak. A néhai
Vizy Kornél háza külsőleg nem
változott. Az épületet
Patikárius Ferenc
örökölte, aki Ficsorék
elköltözése után
bérbeadta azt az új gondnoknak,

Drumának. Ő Vízék
lakásában ügyvédi
irodát üzemeltetett. Moviszter is élt
még,
dacára igencsak előrehaladott
cukorbetegségének. Egyik
délután Tatár Gábor
két
kortesével sétált a Tábor
utcában. Megálltak egy zöld
kerítéses ház előtt, ahol
a hírlapírót, Kosztolányi
Dezsőt és családját
vélték felfedezni. Barátian
elvitatkoztak azon, a könyv írója,
vajon melyik politikai oldallal
szimpatizál, majd
tovább sétáltak.